

aanvaarden.' Men moest, meende hij, een beslissing nemen die voor het gehele land van vitaal belang was: gaf men in Rotterdam toe, dan zouden ook elders stakingen uitbreken.

Het kabinet was het hiermee eens.¹ Het besteedde aandacht aan de vraag hoe de vrijwilligers uit de burgerij eventueel beschermd konden worden. Door de BS? Neen – werd er geschoten en vielen er slachtoffers, dan zou dat prins Bernhards naam kunnen schaden. Besloten werd, de Irene-brigade eventueel naar Rotterdam te zenden.

's Avonds sprak Schermerhorn voor de radio; hij noemde een deel van de eisen der arbeiders redelijk (niet, naast andere eisen, hun eis tot een verplicht lidmaatschap van de Eenheidsvakbond) maar keurde de staking in duidelijke termen af. De volgende dag, 4 juli, riep burgemeester Oud volgens de met Drees gemaakte afspraak vrijwilligers op en had daarmee succes: meer dan tweeduizend Rotterdammers kwamen zich aanmelden. Onder die druk bezweek de contactcommissie: op een bijeenkomst van stakers gaf zij op 5 juli het advies, de staking veertien dagen op te schorten en het werk onmiddellijk te hervatten. Er klonk uit de menigte de kreet 'doorgaan! doorgaan!', maar de arbeiders gingen weer aan het werk.

Zes dagen later, 11 juli, werd de leiding van de Rotterdamse Eenheidsvakbond door Schermerhorn ontvangen. Hij eiste dat zij afstand zou doen van het stakingsrecht. Dat werd geweigerd. Het gevolg van die weigering was dat het kabinet de Scheepvaartvereniging Zuid verbood, met de bond de onderhandelen. Werd nu op de 20ste de staking hervat? Neen. In de vroege ochtend van die dag werd de felste stakingsleider (het enige lid van de contactcommissie dat op 5 juli had willen doorstaken) gearresteerd² en dat wekte onzekerheid. Men liet het op 23 juli bij een staking van één uur. Nadien hield het kabinet voet bij stuk – daarop kwam het op 13 augustus tot een proteststaking van een dag, nu ook in de haven van Amsterdam. De volgende dag, 14 augustus, maakte de Scheepvaartvereniging Zuid bekend dat voortaan per dag acht-en-een-half uur moest worden gewerkt en dat van allen die dat weigerden, de arbeidsboekjes zouden worden ingehouden. Het werd geweigerd – op 17 augustus lag het werk in de Rotterdamse haven opnieuw geheel stil. Weer werden vrijwilligers opgeroepen, weer troepen in gereedheid gehouden om hen,

¹ Voor zijn dagboek dicteerde minister de Booy 's avonds: *'It is pleasing to hear how very determined he'* (Drees) *'is that the country shall not be run by the workers'* (de Booy: Dagboek juli 1944 – juli 1945 (3 juli 1945)). ² De man werd binnen twee dagen tot een jaar gevangenisstraf veroordeeld omdat in zijn woning wat bloem en chocola was gevonden – zijn verweer dat hij die vóór 9 juni had mogen meenemen, werd verworpen.